

Uitvoeringsrapportage landspakket Aruba

Periode: 1 oktober 2023 – 31 december 2023

Datum: 22 januari 2024
Status: definitief

Uitvoeringsrapportage landspakket Aruba 2023 no.4

1. Inleiding

Sinds begin 2021 werken Aruba en de Tijdelijke Werkorganisatie (hierna: TWO) aan de invulling en uitvoering van een breed palet aan hervormingen zoals beschreven in het landspakket Aruba. Deze hervormingen moeten bijdragen aan de weerbaarheid en veerkracht van de economie en samenleving.

De thema's en maatregelen die zijn vastgelegd in het landspakket worden periodiek uitgewerkt in een Uitvoeringsagenda, met concrete stappen en acties die genomen moeten worden om de hervormingen te realiseren. Daarnaast wordt door Aruba en de TWO periodiek een rapportage opgesteld over de uitvoering van het Landspakket (hierna: de Uitvoeringsrapportage). Deze Uitvoeringsrapportage omvat een gezamenlijke visie op de voortgang van de afspraken zoals gemaakt in de laatste Uitvoeringsagenda. Op dit moment wordt elk kwartaal een nieuwe Uitvoeringsagenda en -rapportage opgesteld.

Voorliggende vierde Uitvoeringsrapportage van 2023 beschrijft de uitvoering van het landspakket Aruba gedurende de periode 1 oktober tot en met 31 december 2023. Specifiek wordt in de volgende sectie een update gegeven over de voortgang van individuele activiteiten en deelresultaten die gepland waren in de Uitvoeringsagenda Q4 2023. Voor elke uitvoeringsactiviteit geeft een kleurcode een samenvatting van de voortgang. In de kolom toelichting worden bijzonderheden, aandachtspunten of oorzaken van eventuele vertragingen nader toegelicht.

.....
mr. E.C. Wever-Croes
Minister president van Aruba

.....
A.C. van Huffelen
*Staatsecretaris van Binnenlandse Zaken
en Koninkrijksrelaties*

2. Voortgang landspakket Aruba op activiteitsniveau

Deze sectie bevat de rapportage over de voortgang van de Uitvoeringsagenda op activiteitsniveau over de periode 1 oktober tot en met 31 december 2023. Voor elke uitvoeringsactiviteit geeft een kleurcode een samenvatting van de voortgang. Deze kleurcodes staan hieronder toegelicht.

	De uitvoering van de activiteit verloopt volgens planning en de opgeleverde resultaten zijn van goede kwaliteit. Als geplande resultaten niet tijdig zijn opgeleverd, dan is daar een goede reden voor en is de verwachting dat deze activiteit nog wel binnen afzienbare tijd afgerond kan worden.
	De voortgang van de activiteit en/of de kwaliteit van de directe resultaten blijft achter bij de verwachtingen. Het risico bestaat dat het beoogde doel van de maatregel of activiteit niet (tijdig) gerealiseerd zal worden. Voortgang en kwaliteit worden nauwgezet gemonitord en waar nodig worden beheersmaatregelen genomen.
	De voortgang en/of de kwaliteit van de resultaten blijft structureel achter bij de verwachtingen. Beheersmaatregelen zijn genomen om de risico's op achterblijvende voortgang en kwaliteit te mitigeren, maar deze hebben voornamelijk niet tot resultaten geleid. Er is een groot risico dat de realisatie van de doelstelling van deze en mogelijk andere maatregelen in gevaar komt.
	Grijs geeft aan dat er voor deze rapportageperiode geen activiteiten gepland stonden in de Uitvoeringsagenda, en dat er dus niets te rapporteren valt.

Thema A: Financieel Beheer

Maatregel	Uitwerkingsactiviteit	Beoogde resultaten	Deadline	Status	Toelichting	
A.1	A.1.1	Juridisch kader aanpassen als basis om financiële kolom te versterken.	16. Uitvoeringsbesluit aanbestedingen: publiceren.	Q4 2023		Uitvoeringsbesluit en wijziging van de verordening zijn opgesteld en aangepast conform advies Raad van Advies. De verordening is nog niet ter goedkeuring aan de Staten aangeboden, omdat de interne afstemming nog niet is afgerond. Na goedkeuring kan ook de publicatie plaatsvinden.
			19. Verslaggevingsstelsel: concept implementatieplan is gereed conform PvA.	16 oktober 2023		Ontwerp voor het verslaggevingsstelsel en impactanalyse zijn opgesteld. Opstellen van het implementatieplan stond gepland voor oktober, maar de nieuwe opdrachtnemer kon pas eind november starten. Het traject is naar verwachting eind maart afgerond.
			23. Implementatieplan Regeling Materieel Beheer bestuurlijk vastgesteld.	Q4 2023		Ontwerp voor de Regeling Financieel Beheer en impactanalyse zijn opgesteld. Afronding implementatieplan stond gepland voor Q4, maar de nieuwe opdrachtnemer kon pas begin november starten. Het traject is naar verwachting eind februari afgerond.
			26. Implementatieplan Verslaggevingsstelsel bestuurlijk vastgesteld.	15 december 2023		Zie toelichting A.1.1.19.
			27. Aanbestedingsverordening in werking	n.n.b.		Zie toelichting A.1.1.16.
	A.1.3	Roadmap verbetering financieel beheer.	5. Aanvullen nulmetingen met Douane en DIMP.	1 december 2023		Nulmeting Douane is inmiddels afgerond. Door ziekte bij de externe ondersteuning is de start van de nulmeting DIMP verschoven van september naar januari. De totale doorlooptijd van de nulmeting is naar verwachting 4 maanden en geeft inzicht in de controleerbaarheid van de financiële gegevens.
			8. Definitief rapport opgeleverd met de blauwdruk voor de inrichting van de financiële werkprocessen (incl. organisatie, personeel en systemen) en het '3-lines-of- defense' model.	29 februari 2024		Het traject loopt conform verwachting en planning.
			9. Bestuurlijke vaststelling implementatieplan voor de inrichting van de financiële werkprocessen (incl. organisatie, personeel en systemen) en het '3-lines-of- defense' model.	30 mei 2024		Zie toelichting A.1.3.8.

				10. Opstellen en bestuurlijk vaststellen plan van aanpak informatiemanagement en IT-beheer financiële processen	2 oktober 2023		Er is een concept opgesteld, maar de technische assistentie vanuit TWO, om tot een ambtelijk afgestemde aanpak te komen, duurde, door andere werkzaamheden, langer dan verwacht. Streven is om het plan van aanpak ambtelijk ieder geval nog voor het einde van 2023 af te ronden.
		A.1.4	Roadmap verbetering begroting.	2. Opstellen cursus begroting en begrotingsproces (updaten Leergang Openbare Financiën Aruba).	29 maart 2024		De inrichting van de LOFA e-cursus loopt conform verwachting en planning.
				3. Vaststellen cursus begroting en begrotingsproces (updaten Leergang Openbare Financiën Aruba)	28 juni 2024		Zie toelichting A.1.4.2. Het vaststellen van de LOFA e-cursus zal plaatsvinden door middel van een beta-test onder een kleinere groep gebruikers.
				7. Concept veranderplan begrotingssysteem opgeleverd.	29 februari 2024		Het traject loopt conform verwachting en planning.
				8. Blauwdruk inrichting policy based budgetting gerealiseerd.	30 september 2024		Conform planning moet dit traject nog starten.
		A.1.5	Roadmap verbetering financieel beleid.	2. Opstellen en bestuurlijk vaststellen plan van aanpak doorlichting niet-belastingmiddelen	2 oktober 2023		Er is een concept opgesteld, maar de technische assistentie vanuit TWO, om tot een ambtelijk afgestemde aanpak te komen, duurde, door andere werkzaamheden, langer dan verwacht. Streven is om het plan van aanpak ambtelijk ieder geval nog voor het einde van 2023 af te ronden.
A.2	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald of en hoe het gebruik van betrouwbare statistische informatie en data ten behoeve van beleidsontwikkeling en besluitvorming kan worden versterkt. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden	A.2.3	Realisatie van het Implementatieplan Nationaal Statistisch Systeem	2. Ontwerpen technische en Business Intelligence infrastructuur voor het Digitale Data Platform	2 oktober 2023		Eerste stap is het aantrekken van de benodigde menskracht hiervoor, het proces hiervoor loopt.
				4. Concept wetteksten gereed voor aanbieding aan Ministerraad	2 oktober 2023		Het CBS heeft eind december 2023 de concept landsverordening officiële statistieken en de daarbij behorende memorie van toelichting ("NSS wetgeving") aangeboden aan de Minister. Het voorstel ligt nu bij de Directie Wetgeving en Juridische Zaken voor advies, waarna het officieel aan de Ministerraad kan worden aangeboden. Reden waarom de deadline wordt verschoven.
				5. Benodigde hardware- en software ten behoeve van het Digitaal Data Platform aangeschaft	31 december 2023		De betreffende hardware en software is aangeschaft.

A.3	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald of het subsidiebeleid, de uitvoering en de bestaande subsidierelaties voldoen aan de eisen: rechtmatigheid, legitimiteit, effectiviteit en efficiency. Op basis van de uitkomsten zullen aanpassingen aan beleid en/of uitvoering worden doorgevoerd en onrechtmatig verstrekte subsidies met inachtneming van de wettelijke kaders en rechtsbeginselen (indien proportioneel) worden teruggevorderd.	A.3.1	Onderzoek naar subsidiebeleid en -uitvoering.	8. Inhaalslag eindafrekeningen afgerond	28 juni 2024		Het traject loopt conform verwachting en planning. Er zijn in concept beleidsregels opgesteld, die als basis zullen dienen voor de inhaalslag.
				9. Implementatieplan quick wins opgesteld	29 maart 2024		Dit traject zal naar verwachting begin februari starten onder leiding van de nieuwe programmamanager.
A.4	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald hoe de inkoopfunctie kan worden versterkt, zodat de overheid op een zo doelmatige en effectief mogelijke wijze de inkoop van goederen en diensten kan verrichten. Daarbij zal centralisatie worden overwogen. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	A.4.1	Onderzoek naar huidige situatie en doelstellingen.	4. n.n.b.	n.n.b.		

Thema B: Kosten en effectiviteit publieke sector

Maatregel		Uitwerkingsactiviteit		Beoogde resultaten	Deadline	Status	Toelichting
B.1	De landen dragen zorg voor de continuïteit van vitale processen, waaronder in ieder geval wordt verstaan: elektriciteit, olievoorziening, internet en datadiensten, drinkwatervoorziening, vlucht- en vliegtuigafhandeling, scheepvaartafhandeling, betalingsverkeer, de hulpdiensten en communicatie daartussen en medische instellingen.	B.1.1	Doorlopend.				
B.2	Op basis van een integrale doorlichting van de (semi-)overheidsbedrijven en overheidsentiteiten naar legitimiteit van publiek aandeelhouderschap (dienen ze publieke belangen/doelen?), effectiviteit (bereiken ze de doelstellingen?) en doelmatigheid zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.	B.2.1	Doorlichting van (semi-)overheidsbedrijven en overheidsentiteiten.	8. Plan van aanpak opstellen deelnemingen- / dividendbeleid bestuurlijk geaccordeerd.	2 oktober 2023		Beoogde resultaat is behaald.
				10. Plan van aanpak implementatie aanbevelingen uit specifieke doorlichtingen bestuurlijk geaccordeerd.	2 oktober 2023		Begin Q4 is afgesproken is dat Aruba deze activiteit zelf intern oppakt en ambtelijk periodiek rapporteert over de voortgang.
B.3	Op basis van bestaand en/of aanvullende onderzoek wordt met de landen toegewerkt naar een versterking van het luchtvaartstelsel binnen het Koninkrijksverband. Het kan hierbij gaan om nauwe samenwerking van organisaties en het organiseren van uniforme werkprocessen, conform de internationale veiligheidseisen, waarbij gestuurd wordt op efficiëntie en kostenvermindering.	B.3.1	Afspraken die gemaakt worden in de regiegroep Luchtvaart zijn leidend bij de uitvoering van deze maatregel. Vooralnog worden geen separate afspraken gemaakt in de uitvoeringsagenda.				Deze activiteit komt niet meer terug in de Uitvoeringsagenda, de regie hierop wordt gevoerd vanuit de Regiegroep Luchtvaart.
B.4	Op basis van een integrale doorlichting zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd om de kwaliteit, effectiviteit en uitvoeringskracht van de overheidsorganisatie te verbeteren, waaronder ook wordt verstaan de slagkracht van de ministeriële staven.	B.4.1	Verkenning mogelijkheden wetgevingspool ten behoeve van (tijdelijke) versterking wetgevingsfunctie landen.	5. Werving tijdelijke wetgevingscapaciteit	doorlopende activiteit		Bij alle relevante activiteiten wordt bezien hoe de benodigde wetgevingscapaciteit kan worden georganiseerd.
		B.4.3	Ontwerpen overheidsorganisatie	5. Opleveren van het eindrapport door Opdrachtnemer inclusief een bestuurlijk vastgelegd afwegingskader, toepassing van het afwegingskader, indeling topstructuur en vervolgstappen.	30 april 2024		Tussenrapport fase 2 is conform planning opgeleverd. In januari 2024 dient bestuurlijk een inhoudelijk besluit over Fase 2 te worden genomen. De vaststelling van fase 0 en 1 is conform planning verlopen

B.5	Op basis van onderzoek naar de primaire, secundaire en tertiaire arbeidsvoorwaarden (waaronder overwerkvergoedingen, verlofregelingen, bijzondere beloningen en toeslagen, reizen en reisvergoedingen, etc.) worden voorstellen voor mogelijke versoering ontwikkeld en geïmplementeerd.	B.5.3	In aanvulling op het vergelijkend onderzoek naar de primaire, secundaire en tertiaire arbeidsvoorwaarden wordt een benchmark onderzoek uitgevoerd waarin de arbeidsvoorwaarden uit de (semi)publieke sector worden vergeleken met de private sector.	7. Beleidsreactie bestuurlijk vastgesteld.	15 december 2023		Bestuurlijk besluit heeft conform planning plaatsgevonden
B.6	In het kader van een optimale personele inzet wordt de formatie, bezetting en daadwerkelijke aanwezigheid en inzetbaarheid van medewerkers van overheid en overheidsorganisaties onderzocht. Indien medewerkers onterecht loon ontvangen worden, afhankelijk van de situatie, maatregelen getroffen (o.a. stopzetten salaris, ontslagtraject).	B.6.2	Juridisch kader onderzoeken.	10. Uitvoering Fase 2 PvA niet-integer gedrag afgerond.	15 januari 2024		Verloopt conform planning
				12. Uitvoering fase 2 PvA proefplaatsing afgerond.	15 januari 2024		Verloopt conform planning
				14. PvA aanpak moeilijk te re-integreren non-actieven Fase 2 afgerond.	15 januari 2024		Conform de Uitvoeringsagenda Q1-2024 is de deadline van dit beoogde resultaat gezet op Q1 2024 in plaats van 15 januari.
B.7	Er wordt een aanpak ontwikkeld gericht op het terugdringen en beheersen van de kosten voor externe inhuur.	B.7.1	Inventarisatie omvang externe inhuur.	3. n.n.b.	n.n.b.		
B.8	Op basis van een doorlichting van de HR-functie (beleid, HR-advies, administratie en instrumentarium) worden verbetervoorstellen ontwikkeld en geïmplementeerd.	B.8.1	Onderzoek naar de HR-functie	11. HR strategie ambtelijk vastgesteld.	31 januari 2024		Verloopt volgens planning
				12. PvA Leadership programma ambtelijk vastgesteld.	n.n.b.		Eerste concept leadership programma is gereed en wordt ambtelijk besproken
B.9	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek wordt strategisch personeelsbeleid ontwikkeld. Hieronder wordt in ieder geval verstaan: - een strategische personeelsplanning i.r.t. de uitkomsten van de doorlichting onder B.4; - invoer van een prestatie-management systeem binnen het ambtelijk apparaat; - het beperken van de politieke invloed op personeelsaangelegenheden.	B.9.2	P-cyclus met prestatie-management invoeren.	2. Inwerkingtreding P-cyclus met rechtsgevolgen	1 januari 2024		In Q4 zullen de laatste voorbereidingen van het prestatie-management systeem plaatsvinden door het DRH, in combinatie met DWJZ vanuit advies Technische commissie. Verwachting is dat het iets later dan aanvankelijk gepland, maar nog wel binnen Q1, in werking zal gaan treden
				4. Monitoring op basis KPI 's, eerste rapportage gereed	29 september 2023		Is conform planning opgeleverd

B.10	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zullen de behoefte en kosten met betrekking tot huisvesting inzichtelijk worden gemaakt en mogelijkheden tot kostenverlaging en verbeteringen worden onderzocht en, indien aanwezig, worden doorgevoerd. Beoogd is een kostenreductie van 20% in 5 jaar (begroting 2020 als ijkpunt) die verwerkt is in de begroting voor 2025.	B.10.0	Dit wordt doorgeschoven naar een volgende uitvoeringsagenda.				
B.11	In het kader van een efficiënte overheid zullen de mogelijkheden voor een digitale overheidsomgeving en digitale dienstverlening worden onderzocht. Op basis van een onderzoek zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.	B.11.2	Digitalisering dienstverlening overheid.	4. Quick scan uitgevoerd ten behoeve van actieplan E-government	Q1 2024		Verloopt volgens planning.
				5. Quick Scan ambtelijk vastgesteld	30 april 2024		Is vervolg op 11.2.4.

Thema C: Belastingen

Maatregel		Uitwerkingsactiviteit		Beoogde resultaten	Deadline	Status	Toelichting
C.1	<p>Om inkomsten te verhogen en het stelsel robuuster en eenvoudiger te maken zal een integrale doorlichting worden uitgevoerd van het fiscale stelsel inclusief de inkomstenbelasting. De volgende voorstellen zullen worden meegewogen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Verbreding van de belastingbasis, verschuiving van directe naar indirecte belastingen en invoering VAT/BTW van 12,5 procent, conform voorstellen van de Fiscal Affairs Department (FAD) van het IMF of ABB conform fiscaal stelsel Caribisch Nederland. - Maatregelen gericht op substantiële vermindering van belastinguitgaven en bijdragen/overdrachten aan derden. - Beperken bestuurlijke inmenging/discretionaire bevoegdheden van zowel ambtenaren als bestuurders (m.b.t. aftrekposten, 'tax holidays'). <p>Op basis van de doorlichting en adviezen zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd. Rekening zal gehouden worden met internationale regels van o.a. de OECD.</p>	C.1.2	Implementatie nieuw fiscaal stelsel.	5. Het voeren van verkennende gesprekken over eventuele verdere ontwikkeling van het fiscaal stelsel van Aruba.	Q1 2024		Inmiddels is een start gemaakt met oriënterende gesprekken hierover.
C.4	<p>Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek wordt bepaald of en hoe de Belastingdienst kan worden geoptimaliseerd en gemoderniseerd, dusdanig dat belastinginning effectief en efficiënt kan plaatsvinden. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.</p>	C.4.1	Optimalisering en modernisering Belastingdienst.	10. Het voeren van verkennende gesprekken over de verdere ontwikkeling van de belastingdienst.	Q4 2023		De gesprekken zijn afgerond. Aruba zet in 2024 zelf een aantal stappen voor wat betreft de doorontwikkeling van de Belastingdienst. Ook is Aruba voornemens een TADAT re-assessment te laten verrichten door het IMF. De uitkomsten hiervan kunnen input vormen voor het vervolgtraject voor de doorontwikkeling van de Belastingdienst. Nu is nog niet bekend hoe dat vervolgtraject er uit zal zien.
				11. Opleiding en training van het ondersteunend team tbv het inhalen van achterstanden in de bezwaarafhandeling gerealiseerd.	Q1 2024		Dit loopt volgens planning

C.5	Er wordt een Belastingregeling voor Nederland en Aruba overeengekomen, in lijn met minimum Base Erosion and Profit Shifting (BEPS) voorwaarden waarbij o.a. wordt gekeken naar het voorkomen mogelijke winstverschuivingen.	C.5.1	Invoering Belastingregeling.	2. Behandeling Rijksministerraad.	n.n.b.	Gesprekken hierover hebben geleid tot de afspraak dat TWO en MinFin Nederland samen met Aruba werken aan een budgetneutrale oplossing, die in Q1 2024 zal worden uitgewerkt.
				3. Invoering Belastingregeling (BRNA).	n.n.b.	

Thema D: Financiële sector

Maatregel		Uitwerkingsactiviteit		Beoogde resultaten	Deadline	Status	Toelichting
D.3	Er wordt een onderzoek uitgevoerd naar de maatschappelijke kosten van de eigen munt versus dollarisatie door een externe onafhankelijke partij. Besluit over wenselijke monetaire structuur. Op basis van de uitkomsten van het onderzoek zullen de maatregelen worden bepaald en geïmplementeerd.	D.3.1					
D.4	Er vindt modernisering plaats van bekende tekortkomingen in wet- en regelgeving, in ieder geval invoering Depositogarantiestelsel (DGS en modernisering resolutieraamwerk). Overzicht van welke wetgeving zou moeten worden aangepast, vervolgens aanpassing, besluitvorming en implementatie van de wetgeving.	D.4.1	Aanpassing DGS en wetgeving rondom bestrijding witwassen en terrorismebestrijding.	5. Vaststelling landsbesluit DGS	1 januari 2024		Uit gesprekken tussen DNB en CBA bleek, dat er een volledig nieuw landsbesluit DGS gewenst is. Inmiddels ligt hier een ruw ontwerp voor. Verwacht wordt dat e.e.a. eind 2024 zal kunnen worden gerealiseerd.
				6. Inwerkingtreding landsbesluit DGS	1 januari 2025		Zie toelichting D.4.1.5. Een nieuwe datum voor de inwerkingtreding wordt nog nader bepaald.
		D.4.2	Aanpassing overige wetgeving conform wetgevingskalender.	4. Ministeriële regeling Consumentenkrediet afgekondigd	2 oktober 2023		Er is additioneel advies aangevraagd over de specifieke invulling van de regeling, dit tbv zorgvuldige besluitvorming hierover. Verwachting is dat alle adviezen binnenkort ontvangen zijn, waarna de besluitvorming kan plaatsvinden.
				5. Ministeriële regeling Consumentenkrediet in werking.	1 januari 2025		Zie toelichting D.4.2.4
				6. Bepalen van de vervolgstappen.	n.n.b.		Zie toelichting D.4.2.4

Thema E: Economische hervormingen

Maatregel		Uitwerkingsactiviteit		Beoogde resultaten	Deadline	Status	Toelichting
E.1	Er zal een integrale analyse van het huidige arbeidsmarktbeleid, wet- en regelgeving worden uitgevoerd op basis waarvan het arbeidsmarktbeleid wordt geactualiseerd en gemoderniseerd. Maatregelen als arbeidstijdverkorting, deeltijdwerken, contracten voor bepaalde tijd, versoepelen ontslagrecht, wegnemen belemmeringen voor aannemen buitenlandse arbeidskrachten, illegale tewerkstelling en bestrijding van de jeugdwerkloosheid zullen in de analyse worden betrokken. Op basis van de analyse worden voorstellen ontwikkeld en geïmplementeerd.	E.1.1	Analyse van arbeidsmarktbeleid en wet- en regelgeving.	11. Implementatie PvA Bijstand ambtelijk vastgesteld.	15 december 2023		PvA is in concept gereed. De ambtelijke afstemming vergde echter meer tijd dan verwacht, als gevolg waarvan het ambtelijk vaststellen nu enkele weken later, en dus medio januari, verwacht wordt.
				12. Implementatie PvA Handhaving ambtelijk vastgesteld.	15 december 2023		PvA is in concept gereed. De ambtelijke afstemming vergde echter meer tijd dan verwacht, als gevolg waarvan het ambtelijk vaststellen nu enkele weken later, en dus medio januari, verwacht wordt.
				13. Implementatie PvA Doorontwikkeling DPL ambtelijk vastgesteld.	15 december 2023		Het projectteam had meer tijd nodig om tot een concept te komen. Het concept is inmiddels gereed en wordt binnenkort met TWO NED afgestemd.
				14. Implementatie PvA arbeidsmarktbeleid ambtelijk vastgesteld.	15 december 2023		De PvA's zijn in voorbereiding. De complexiteit van de hervormingsvoorstellen op dit thema en de onderlinge afhankelijkheden maken dat er meer tijd nodig is om het af te ronden. De PvA's zullen eind januari 2024 worden opgeleverd.
				15. Programma adviseur / technische ondersteuning E.1 - E.4 benoemd	2 oktober 2023		Eind september is een programma-adviseur benoemd, die sinds 1 november voltijds ondersteuning biedt voor de uitvoering van maatregelen onder E.1-E.4
				16. Inzicht sourcing wetgevingstrajecten	2 oktober 2023		Er is inzicht in de wetgevingsbehoefte op hoofdlijnen en in mogelijke sourcingswijzen. Volgens stap zal zijn hier concreet invulling aan te geven. Aandachtspunt hierbij is de aansluiting op de lokale context, waarbij de inzet van de juristen van DWJZ van belang is.
E.2	De informele economie en illegale arbeid wordt tegengegaan. Op basis van onderzoek naar de omvang van de informele economie zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.	E.2.1					Vervolgstappen worden bepaald mede n.a.v. uitkomsten E3.

E.3	<p>Illegale tewerkstelling van buitenlandse arbeidskrachten wordt tegengegaan.</p> <p>Er zal onderzoek worden gedaan naar illegale tewerkstelling van buitenlandse arbeidskrachten. Op basis van de resultaten en aanbevelingen worden voorstellen ontwikkeld en geïmplementeerd.</p>	E.3.2	<p>Uitwerking aanpak van illegale tewerkstelling van buitenlandse arbeidskrachten</p>	1. PvA optimalisering data verzameling personeelsbehoefte op de arbeidsmarkt bestuurlijk vastgesteld.	Q1 2024		Dit traject loopt volgens planning.
				2. PvA bouwen interface DAO-CENSO bestuurlijk vastgesteld	Q1 2024		Dit traject loopt volgens planning.
				3. Implementatie PvA aanbevelingen onderzoek garantstellers voor buitenlandse arbeidskrachten bestuurlijk vastgesteld.	Q1 2024		Dit traject loopt volgens planning.
E.4	<p>Bewerkstelligd wordt dat het stelsel van sociale zekerheid een activeringsfunctie zal hebben, met de juiste prikkels, waarbij tevens zorggedragen wordt voor adequaat sociaal vangnet. Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd. Bezien in samenhang met de maatregelen omtrent de hervorming van de arbeidsmarkt.</p>	E.4.2	<p>Onderzoek naar stelsel van sociale zekerheid.</p>	2. Roadmap E.1-E.4 ambtelijk vastgesteld.	15 februari 2024		Vanwege de benodigde extra tijd om het implementatie PvA arbeidsmarkt af te ronden en de bestuurlijke vaststelling van de verschillende PvA's onder E.1 is er meer tijd nodig om de Roadmap E.1.-E.4 te formuleren. De deadline hiervoor wordt verschoven naar medio mei 2024.
				3. Roadmap E.1-E.4 bestuurlijk vastgesteld	n.n.b.		n.v.t
E.5	<p>Aruba verhoogt de pensioengerechtigde leeftijd naar 66 (in 2025), tenzij uit onafhankelijk onderzoek blijkt dat een verhoging van de pensioengerechtigde leeftijd naar 66 jaar in 2025 niet realistisch is en er alternatieve voorstellen zijn met hetzelfde budgettaire effect. Een onafhankelijk economisch instituut (aangewezen door de TWO in overleg met het land) brengt in kaart wat de structurele budgettaire effecten zijn voor de betaalbaarheid van de pensioenen en sociale zekerheid als de pensioengerechtigde leeftijd wordt verhoogd naar 66 jaar in 2025 en verder verhoogd zou worden door koppeling aan de levensverwachting en rekt de alternatieve voorstellen door. De uitkomsten worden voorgelegd aan Aruba en Nederland waarna in overleg bekeken wordt hoe er invulling wordt gegeven aan de onderzoeksresultaten.</p>	E.5.0	<p>Dit wordt doorgeschoven naar een volgende uitvoeringsagenda.</p>				

E.6	<p>Ondernemerschap en het investeringsklimaat zullen worden bevorderd. Daarbij is o.a. van belang dat het vergunningstelsel wordt geoptimaliseerd, de costs of doing business worden verlaagd, en bureaucratie (red tape) wordt weggenomen.</p> <p>Op basis van een integrale doorlichting van (o.a.) wet- en regelgeving zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.</p>	E.6.2	Zie maatregel	3. Vereenvoudiging openen bankrekening gerealiseerd.	n.n.b.	In september 2023 heeft de Minister van Economische Zaken zijn zienswijze op de concept landsverordening basisbetaalrekening, samen met de input van de Aruba Bankers Association (ABA), verstuurd naar de Centrale Bank van Aruba. Er is nog geen reactie ontvangen. De minister zal een navraag doen.
				6. AFTA operationeel	1 november 2023	Dit traject is met succes afgerond, op 1 december jl. was de openingsceremonie van de AFTA. Ter versterking van de eerste fase wordt het contract van de kwartiermaker met 4 maanden verlengd en wordt gekeken naar de mogelijkheden om een ACM medewerker te detacheren bij de AFTA voor een jaar.
				7. PvA versnellen en verbeteren vergunningsbesluiten bestuurlijk vastgesteld.	2 oktober 2023	Dit PvA is bestuurlijk ingetrokken. Bestuurlijk is geaccordeerd dat elk betreffende Minister als opdrachtgever zal fungeren voor de vergunning onder diens ministeriële verantwoordelijkheid. De Minister van Economische Zaken (AUA) zal in Q1 2024 een PvA indienen voor de vestigingsverordening. Onduidelijk is nog hoe de overige vergunningen, die onderdeel waren van dit traject, worden opgepakt. Er worden gesprekken gevoerd over het vervolg van het vergunningstraject in zijn geheel.
				9. Concept Roadmap ambtelijk vastgesteld.	n.n.b.	Op basis van geïdentificeerde strategische lijnen worden gesprekken gevoerd over het mogelijk opstellen van een roadmap en de inhoud daarvan.
E.7	<p>Ontwikkelen en implementeren grondbeleid en ruimtelijk ordeningsbeleid.</p>	E.7.3	Bestuurlijke heroverweging inning en afhandeling juridische zaken.	4. Inregeling nieuwe wijze van inning.		Wordt meegenomen onder activiteit A.1.3.8 (inrichting financiële werkprocessen) en A.1.5.2 (doorlichting niet-belastingmiddelen).
				5. Inregelen nieuwe wijze afhandeling juridische zaken.	n.n.b.	Over afhandeling juridische zaken zal definitief worden besloten als meer duidelijk is over de inrichting van het inningsproces, zie E.7.3.1.

Thema F: Zorg

Maatregel		Uitwerkingsactiviteit		Beoogde resultaten	Deadline	Status	Toelichting
F.3	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek naar de doelmatigheid (inclusief bekostiging) en effectiviteit van de zorg en de uitkomsten van maatregel F.2 zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd. Gedacht kan worden aan herijken verzekeringspakket en invoeren van eigen betalingen.	F.3.2	Versterken eerstelijnszorg.	4. samenwerkingsprotocol voor de kennisuitwisseling tussen HAVA en ASHA vastgesteld	29 december 2023		Er is gezocht naar de juiste vorm voor het samenwerkingsprotocol. Deze actie is gesplitst in een overall afspraak (ondertekend eind 2023) en specifieke uitwerking van de feitelijke protocollen per ziektebeeld, waar inmiddels een begin mee is gemaakt (Q2 gereed).
				7. Start implementatie van de verbetervoorstellen n.a.v. de diverse adviezen en onderzoeken die i.h.k.v. versterken eerstelijnszorg zijn uitgevoerd.	31 oktober 2023		Een en ander verloopt volgens planning. AZV heeft beoordeeld welke beloningssystematiek en de juiste prikkels wenselijk zijn, inmiddels zijn de onderhandelingen met de huisartsen gestart, deze worden naar verwachting eind Q1 2024 afgerond. Een aantal andere initiatieven, zoals de lancering van E-learning platform, is inmiddels afgerond.
				8. Uitbreiding huisartsenopleiding naar Arubig artsen gestart	29 september 2023		Vanwege een fout in de budgetberekening heeft een heroverweging plaatsgevonden omtrent de financiering. Een besluit hierover vanuit Nederland heeft Aruba in november 2023 ontvangen, wat de nieuwe start is richting de opleiding. In afstemming met TWO is aangegeven dat de sollicitaties in december worden geplaatst en dat eind januari de selectie wordt geëvalueerd. De opleiding start na de zomervakantie, dit ivm de loop van het collegejaar en de beschikbaarheid van docenten..
		F.3.4	Aanpassen verzekeringspakket.	1. Startnotitie Aanpassing Landsverordening Algemene Ziektekosten Verzekering bestuurlijk vastgesteld.	29 december 2023		Vanwege diverse ontwikkelingen (zorgakkoord en meerjarig financieel kader) die nadere input kunnen leveren voor de gewenste aanpassingen van het verzekeringspakket is het niet logisch om nu al aanpassing door te voeren. Een en ander is nu gepland voor Q4 2024.
		F.3.5	Kostenbesparing laboratoria.	2. Rationalisering van de tarieven van laboratoriumtesten ingegaan.	n.n.b.		Vanwege een gerechtelijke procedure is de inwerkingtreding uitgesteld. Tijdens de zitting is aangeraden om de NZA tarieven nogmaals te laten toetsen aan de Arubaanse context. Dit ter voorkomen van een bodemprocedure. De verwachting is dat de tarieven, al dan niet in aanpaste vorm, in Q1 2024 worden geïmplementeerd.

		F.3.6	Gegevens en kennis uitwisselen tussen zorgaanbieders.	2. Inventarisatie lopende trajecten DATA	29 september 2023		Inmiddels is besloten dat de zorginstellingen zullen werken aan de integratie van elektronische patiënten dossiers (EPD's) om de uitwisseling van informatie tussen elkaar te verbeteren en de zorg voor patiënten te optimaliseren. Hierover zijn in de volgende Uitvoeringsagenda afspraken gemaakt. Daarnaast lopen nog andere initiatieven, zoals E-learning platform, de in ontwikkeling zijnde Aruba Health App en de in december te tekenen samenwerkingsovereenkomst tussen de eerste en tweede lijn zorg, alsmede gegevensuitwisselings project SEH HOH - IMSan. Een specifieke inventarisatie is dan ook niet van meerwaarde, deze activiteit vervalt dan ook.
		F.3.7	Kostenbesparing Farmaceutische zorg.	3. Landsbesluit Verpakte Geneesmiddelen in werking.	Q4 2023		Mede als gevolg van gebrek aan juridische capaciteit wordt het opstellen van het nader rapport n.a.v. het advies van de Raad van Advies, zo is de verwachting bij het opstellen van deze agenda, eind 2023 afgerond. Inwerkingtreding verschuift daarom naar begin Q2 2024.
		F.3.9	Verbeteren Infrastructuur, inrichting en organisatie ziekenhuiszorg.	1. Opstellen samenwerkingsplan ziekenhuizen HOH en Imsan	31 december 2023		In 2023 zijn, nadat een MOU is gesloten tussen beide ziekenhuizen, de gebieden voor samenwerking gekozen en in een roadmap verwerkt. Enkele zijn in het kader van het Zorgakkoord als prioriteit aangemerkt. Er wordt samengewerkt op onder andere de volgende gebieden: ICT, diabeteszorgcentrum, harmonisatie inkoop.
				3. Interne fusie HOH	n.n.b.		Deze is inmiddels afgerond.
				4. Onderzoek energiekosten HOH	n.n.b.		Afgesproken is dat Aruba dit traject buiten het landspakket om zal vervolgen, omdat dit een meer operationeel/bedrijfsvoerings aspect betreft.
		F.3.10	Oprichting Kwaliteitsinstituut Zorg.	1. Wet- en regelgeving bestuurlijk vastgesteld	1 december 2023		Voor de oprichting is een wettelijke basis nodig, waartoe de eerste teksten inmiddels zijn opgesteld. Er dient een nader onderzoek naar de haalbaarheid van financiële verzelfstandiging te worden gedaan. Streven is dat deze financiële beoordeling in Q1 2024 gereed komt. Dit zal dan leiden tot een herevaluatie van de scope van het instituut en de financiële haalbaarheid van de verzelfstandiging.

		F.3.11	Borgen betaalbaarheid zorg	2. n.n.b.	n.n.b.	De afgelopen tijd is door de AZV gewerkt aan een meerjarig ramingsmodel. Een eerste versie daarvan is positief ontvangen. Nu wordt model aangevuld om effect van de maatregelen, investeringen en interventies inzichtelijk te krijgen. Dit onderdeel wordt verwacht in Q2 2024, waarmee de ramingen compleet zullen zijn.
--	--	--------	----------------------------	-----------	--------	--

Thema G: Onderwijs

Maatregel	Uitwerkingsactiviteit	Beoogde resultaten	Deadline	Status	Toelichting	
<p>G.1 Een expertgroep uit de vier landen / groep onderwijsexperts uit de vier landen voert een doorlichting uit van het gehele onderwijsbestel, met inbegrip van alle publieke en particuliere betrokken partijen, inclusief de overheid. Hierbij komen in ieder geval aan de orde:</p> <ul style="list-style-type: none"> - onderwijskwaliteit, lesmethoden en -middelen; - aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt; - doorstroom tussen ko, po, vo en mbo/ho/wo (al dan niet in Europees Nederland); - doelmatigheid en doeltreffendheid van de onderwijsbekostiging, mitigeren van inefficiënties in het systeem; - versterken van de kwaliteitsverbetering door effectief toezicht door onder andere de inspecties; samenwerking onderwijs- en ontwikkelingsvoorzieningen in de regio (en eventueel Europees Nederland). <p>Hierbij worden in elk geval de onderwijsinspecties van de vier landen betrokken.</p> <p>Op basis van de uitkomsten van de doorlichting worden maatregelen ontwikkeld en geïmplementeerd.</p>	G.1.2	Duurzaam registratiesysteem kerngetallen.	2. Implementatie duurzaam registratiesysteem kerngetallen gestart	31 oktober 2023		Dit traject is volgens planning gestart.
	G.1.3	Instellen eenduidig taalbeleid	2. Voortgangsrapportage implementatie taalbeleid opgeleverd	15 november 2023		De voortgangsrapportage is volgens planning opgeleverd.
	G.1.4	Tijdspad overige aanbevelingen doorlichting Onderwijs	2. Uitvoeringsmatrix aanbevelingen doorlichting Onderwijsbestel bestuurlijk vastgesteld.	2 oktober 2023		De uitvoeringsmatrix is volgens planning bestuurlijk vastgesteld en zal input zijn voor de komende uitvoeringsagenda 's.

Thema H: Versterken Rechtsstaat

Maatregel		Uitwerkingsactiviteit		Beoogde resultaten	Deadline	Status	Toelichting
H.1	In het belang van stabiliteit van de openbare orde en veiligheid worden tot nader orde geen bezuinigingen toegepast die de operationele uitvoeringscapaciteit binnen de meest vitale sectoren van de rechtsstaat (Politie, Douane, Landsrecherche, OM, Hof, Kustwacht, gevangeniswezen en de veiligheidsdienst) beperken.	H.1.1	Doorlopend, op basis van op 29 januari 2021 aangeleverde nulmeting.				n.v.t
H.2	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald of en hoe de (fysieke en online) goksector hervormd moet worden. Doelstelling is het verhogen van de inkomsten voor de overheid. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	H.2.1	Behandeling en implementatie Landsverordening Toezicht Kansspelen.	11. PvA Consumentenbescherming ambtelijk vastgesteld	n.n.b.		De Kwartiermaker van de KSA in oprichting wordt verantwoordelijk geacht voor het opstellen van het PvA consumentenbescherming.
				12. Uitzetten Onderzoek Kansspelverslaving	n.n.b.		I.s.m. het ministerie van JenV wordt er verkend bij welke externe organisatie dit onderzoek uitgezet kan worden.
				14. Implementatie PvA KSA bestuurlijk vastgesteld.	15 oktober 2023		Dit PvA is volgens planning bestuurlijk vastgesteld.
				15. Beleidsdocument n.a.v. ministeriële regeling bestuurlijk vastgesteld.	n.n.b.		De KSA zal na opstart hier zelf invulling aan geven.
				16. Letter of Intent DAC-KSA bestuurlijk vastgesteld.	n.n.b.		Betreft een op voorhand wenselijk te achten samenwerkingsovereenkomst tussen de Departementen voor Casinowezen (DAC) en de KSA. KSA zal hier als ZBO verder invulling aan geven, na oprichting hiervan.
				17. Oplevering onderzoek kansspelverslaving	n.n.b.		Is een vervolg van H.2.1.12
H.9	Landen werken gezamenlijk toe naar een geharmoniseerd niveau van bescherming persoonsgegevens binnen het Koninkrijk middels een Rijkswet. Een plan van aanpak zal worden ontwikkeld en geïmplementeerd.	H.9.1	Op basis van vastgesteld plan van aanpak projectfase uitvoeren.	6. Hoofdstuk 3 concept wetsontwerp	1 april 2024		De totstandkoming van hoofdstuk 3 heeft enige vertraging opgelopen. Deels komt dit doordat besloten is een uitvoeringstoets voor hoofdstuk 2 uit te voeren. Deze is thans gaande. Deels komt dit doordat de functie van een door Nederland aangewezen projectleider vanaf augustus 2023 vacant was. In januari 2024 begint de nieuwe projectleider.
				7. Uitvoeringstoets wetsontwerp	n.n.b.		n.v.t

				8. Duidelijkheid bijstandsverzoek landen	1 januari 2024		Het Nederlandse ministerie van Justitie en Veiligheid zoekt een accounthouder om uitvoering te geven aan het verzoek tot bijstand vanuit de landen van het Koninkrijk inzake de implementatie van de consensusrijkswet. Ten aanzien van de rol en invulling van dit accounthouderschap worden momenteel gesprekken gevoerd.
H.12	Beheer en toezicht t.a.v. het criminaliteitsfonds wordt op orde gebracht. Curaçao en Sint Maarten volgen de aanbevelingen uit de rapporten van de Raad voor de Rechtshandhaving op. Uiterlijk 1 april 2021 hebben de landen een onafhankelijke organisatie aangewezen die het fonds controleert op het opvolgen van de aanbevelingen en rapporteert of het fonds naar behoren werkt.	H.12.2	Wijziging van de Landsverordening Criminaliteitsbestrijdingsfonds.	4. Nota verslag aangepaste Landsverordening Criminaliteitsfonds aangeboden aan de Staten	15 oktober 2023		De gewijzigde Landsverordening Criminaliteitsfonds is inmiddels behandeld in de Staten en aangenomen
		H.12.3	Wijziging van de Landsverordening Criminaliteitsbestrijdingsfonds.	1. Eindrapportage over PvA opgeleverd.	n.n.b.		De eindrapportage volgt op de behandeling van het de gewijzigde Landsverordening in de Staten en wordt Q1 2024 opgeleverd.
H.13	Aruba komt met behulp van Defensie voor 1 maart 2021 met een plan van aanpak om de verouderde dienstplichtverordeningen aan te passen en om de ARUMIL te professionaliseren, waarbij onder andere de doorstroombmogelijkheden van de ARUMIL naar de landelijke veiligheidspartners worden verankerd.	H.13.2	Opstellen moderne rechtspositie regeling voor Caribische beroepsmilitairen, inclusief wettelijke inkadering.	2. Concept landsverordening en landsbesluit rechtspositie Arumil	2 oktober 2023		Defensie Nederland heeft de eigen projectorganisatie op orde gebracht met het aantrekken van een nieuwe projectleider en het verzamelen van relevante gegevens. Aruba heeft de concept-standpuntbepaling met de commissie besproken en op basis van de uitkomsten aangescherpt.